

Inspirator, coach, trainer, scheidsrechter

Natúúrlijk moeten het onderwijs en de rol van de docent veranderen, zegt onderwijsdeskundige Marcel van Herpen, die het 'ervaringsgericht leren' in Nederland introduceerde. 'Met het huidige onderwijs houden we problemen in stand.'

Tekst: Marijke Nijboer
Beeld: Annet Scholten

Leerlingen gaan zich gedragen naar de verwachtingen die men van hen koestert, zo blijkt uit onderzoek. Leerlingen die niet aan de norm kunnen voldoen worden op deze manier buitengesloten. En degenen die te laag worden ingeschat, gaan vanzelf onderpresteren. Zulke kinderen, zegt Marcel van Herpen, zouden zich ontwikkelen als ze elke dag werden aangesproken op hun potentieel.

Laten we de zaak omdraaien, zegt hij, en ons richten op wat leerlingen wél kunnen. 'We analyseren nu net zo lang tot de verschillen tussen kinderen tot op de millimeter duidelijk zijn. Het aantal 'rugzakken' neemt enorm toe. En kinderen gaan zich ernaar gedragen. Natuurlijk zijn er kinderen met beperkingen die geholpen moeten worden. Maar laten we alsjeblieft focussen op hun kansen, niet op selectie.'

Volgens Van Herpen is een goede leraar een coach, maar moet als het nodig

is ook trainer kunnen zijn, of scheidsrechter. 'Hij moet op het juiste moment kunnen omschakelen van de ene rol naar de andere.' Leraren moeten weten hebben van hoe kinderen in elkaar zitten en leren. 'Je kunt geen kennis en vaardigheden in kinderen stoppen. Je kan ze wél inspireren en uitdagen, en hopen dat ze hun talenten gaan ontwikkelen.'

Authentieke docent Van Herpen vindt dat leraren de ruimte moeten krijgen om te doen waar ze goed in zijn. 'Ik heb een docent meegemaakt die contactueel niet sterk was, maar een omgeving had ingericht waar kinderen zich prima in ontwikkelden. Leerlingen begrepen wat voor man hij was en waardeerden hem. Totdat hij ineens mentorgesprekken moest gaan voeren. Dat kon hij niet en in die gesprekjes werd hij "afgemaakt". Dat sluit aan bij ons NIVOZ-onderzoek, waaruit blijkt dat leerlingen vooral willen dat hun docenten authentiek zijn. Wat leerlingen te horen krijgen, moet kloppen met wat ze aanvoelen bij de docent. Die man of vrouw mag zijn wie hij is.'

Volgens Van Herpen zijn de vele regels, vergaderingen en papierwerk het echte

ERVARINGS-GERICHT LEREN

Ervaringsgericht leren wil kinderen motiveren en bieden wat zij nú nodig hebben voor hun ontwikkeling. Naast cognitieve vaardigheden staat de totale beleving van leersituaties centraal. Voorwaarde is dat een kind zich goed en veilig voelt, genegenheid en erkenning krijgt, zich competent voelt en het eigen bestaan als zinvol ervaart. De leraar aanvaardt het kind zoals het is, leeft zich in en is zichzelf. Het kind leert op basis van hoge betrokkenheid.

onderwijzen en leren in de weg gaan staan. Ook roosters kunnen het leren belemmeren. 'Het gaat erom dat kinderen echt betrokken raken. Je moet ze in een flow zien te brengen waarin ze echt gaan leren, door middel van projecten, lessen, excursies, wat dan ook. Dan is de bel na 50 minuten een ongelooflijke belemmering.'

Het systeem moet ondergeschikt zijn aan het leren. 'Je moet niet gedwongen worden om een leerproces af te breken,

UITPAKKEN

alleen maar omdat het tijd is voor de volgende les. En kinderen die vooruit kunnen, moeten niet gedwongen worden om te wachten omdat de rest nog niet zo ver is.'

Dat zet de organisatie op z'n kop. Van Herpen: 'Als het systeem niet werkt, waarom zou je er dan aan vasthouden? Je moet kijken wat kinderen allemaal kunnen leren, en zorgen dat daar de focus op komt. Dat is een revolutie, maar daarbij hoeft echt niet alles met een anders. Je kunt beginnen in de bestaande situatie.'

Passie Dat vraagt nogal wat van docenten. 'Inderdaad, niet iedereen kan dat. Niet iedereen hoort voor de klas. Anderzijds zijn er heel veel inspirerende mensen met passie en pedagogische tact, die in contact zouden moeten komen met kinderen. Die hoeven geen leraar te worden: de school zou een open gemeenschap moeten worden. Scholen moeten een pedagogische relatie aangaan met bedrijven, natuur- en sportverenigingen in hun omgeving. Daar kunnen kinderen tonen dat ze bepaalde kwaliteiten hebben die in de lessen misschien niet uit de verf komen.'

Van Herpen begeleidt scholen die besluiten om anders te gaan werken. Steevast bepaalt het team dan eerst de 'hoogste waarden' van de school. 'Als die niet duidelijk zijn, kan het op elk moment alle kanten opgaan. Op de gemeenschappelijke waarden spreek je elkaar aan.' Leraren moeten aangeven of, en welke, begeleiding zij nodig hebben om in die verandering mee te gaan. 'Zij moeten steun krijgen, anders gebeurt er niets.'

In het ervaringsgericht onderwijs (zie kader) staan waarden als betrokkenheid en welbevinden centraal. 'Iedereen in zo'n gemeenschap moet het goed maken en zich ontwikkelen. Daar moet je elke dag mee bezig zijn.'

WIE IS MARCEL VAN HERPEN?

Marcel van Herpen (1967) is projectleider bij het Expertisecentrum Duurzaam Opvoeden en Ontwikkelen, het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs Nederland en medeoprichter en medewerker van het Nederlands instituut voor onderwijs en opvoedingszaken (NIVOZ). Hij was medeoprichter van en leraar op basisschool Uilenspiegel voor ervaringsgericht onderwijs in Boekel, en begeleidt de implementatie van dit onderwijs, ook op buitenlandse scholen. Zijn boek 'Duurzaam opvoeden en ontwikkelen' is genomineerd voor de Martinus J. Langeveldprijs. **Meer informatie: www.marcelvanherpen.nl**

